
تکه‌چین نویسی، کوشش‌های مدرن،
رهیافت‌های پست‌مدرن
زمینه‌ها، عناصر، روش‌ها، تأثیرات و
چالش‌های نمایشنامه‌نویسی تکه‌چینانه

■ بهرام جلالی پور

تاریخ دریافت مقاله: ۱۳۹۵/۰۴/۱۳ | تاریخ پذیرش نهایی: ۱۳۹۵/۰۶/۰۶

تکه‌چین نویسی، کوشش‌های مدرن،
رهیافت‌های پست‌مدرن
زمینه‌ها، عناصر، روش‌ها، تأثیرات و
چالش‌های نمایشنامه‌نویسی تکه‌چینانه

بهرام جلالی‌پور | استادیار گروه نمایش، دانشگاه هنر

چکیده

در طی سه دهه اخیر، تکه‌چین‌نویسی^۱ به‌عنوان گونه‌ای ادبی گسترش یافته، و به‌همین نسبت، به نماد دوران معاصر و بحران‌های آن تبدیل شده است. نگارش تئاتری نیز از این قاعده مستثنی نبوده و در یک سده گذشته تجربیات متنوعی را به‌گنجینه ادبی و هنری جهان عرضه داشته است. از این منظر پژوهش در مورد زمینه‌های پیدایش؛ روش‌ها، عناصر آفرینش؛ و تأثیرات معناشناختی آن ضرورتی غیرقابل‌انکار یافته است.

چه عواملی زیبایی‌شناسی یکپارچه و قطعی مبتنی بر نظام ارسطویی را خدشه‌دار و زیبایی‌شناسی تکه‌چینانه را به‌عنوان جایگزین آن مطرح ساخت؟ نقش آفرینان این تحول در حوزه تئاتر چه جریان‌ها و افرادی هستند؟ زیبایی‌شناسی تکه‌چینانه به‌عنوان جایگزین نظام ارسطویی چه ویژگی‌هایی دارد و چه اهدافی را دنبال می‌کند؟

با در نظر گرفتن پرسش‌های فوق و با توجه به فقدان منابع منسجم نظری پیرامون زیبایی‌شناسی تکه‌چینانه، به‌ویژه در حوزه تئاتر و به‌ویژه در زبان فارسی، این پژوهش به روش کتابخانه‌ای می‌کوشد چارچوبی مدون از چیستی، سیر تحول، تأثیرات، فرصت‌ها و چالش‌های آن فراهم آورد. در این راه، نخست رابطه تکه‌چین‌نویسی را با گرایش غالب فلسفی دوران معاصر - یعنی تکثرگرایی - نشان می‌دهد؛ سپس به تشریح زمینه‌های تاریخی و اجتماعی ظهور آن به‌عنوان یک قالب زیبایی‌شناسانه می‌پردازد و در ادامه چارچوب‌های نظری آن را تبیین می‌کند. در این باره به دشواری‌های واژگانی و دلالتی این مفهوم می‌پردازد و به‌خصوص یکی از مباحث مهم و بنیانی این مفهوم؛ یعنی تمایز یا تفاوت بین تکه‌چین مدرن و تکه‌چین پست‌مدرن را خاطر نشان می‌سازد. سخن پیرامون ناتمامیت به‌عنوان جوهره هویتی تکه‌چین و نیز انواع تکه‌چین قسمت پایانی این بخش از مقاله را تشکیل می‌دهد. در ادامه، سیر تحول تاریخی گرایش به زیبایی‌شناسی تکه‌چین، به‌ویژه در حوزه تئاتر تشریح می‌شود و بالاخره، در بخش پایانی مقاله نیز، به‌اختصار به برخی از تأثیرات زیبایی‌شناختی و فرصت‌ها و چالش‌های آن می‌پردازد.

یافته‌های حاصل از پژوهش نشان می‌دهد که مجموعه‌ای از عوامل سیاسی، اجتماعی، اقتصادی و... که موجب خدشه‌دار شدن تصور یکپارچه و قطعی انسان از خودش، جهان، واقعیت و حقیقت شد و در دوران پست‌مدرن با عنوان تکثرگرایی توصیف می‌شود، زمینه‌های تبدیل شدن تکه‌چین را به‌عنوان گونه اصلی و فراگیر این دوران فراهم کرد. این گونه، چنان که نشان داده‌ایم، بهترین ترجمان و وسیله تامین آن چیزی است که تحت‌عنوان مشارکت در هنر دوران معاصر دنبال می‌شود.

واژگان کلیدی:

تکه‌چین‌نویسی، نمایشنامه مدرن، نمایشنامه پست‌مدرن، ناتمامیت